

מראי מקומות- קידושין ע'

עבירה כיוצ"ב שקנא במעשה זמרי, ואפי' למ"ד פנחס אינו אליהו, מ"מ אשכחינן באליהו שהי' מקנא למקום, ובעבירה זו שייך נמי קנאות, כדמצינו במעשה דפנחס. וע"ע בעיון יעקב מש"כ בהא דדוקא אליהו כופתו.

(ד) **אמר, מאן יהודה בר שויסקאל דקדים לי- כי העיון יעקב ד דאפשר דקאמר כן לפי שדעתו הי' שהי' כהן מבית חשמונאי, וקסבר דכהן קדים, אולם באמת קיי"ל דאפי' ממזר ת"ח קודם לכ"ג ע"ה.**

(ה) **אזלו אמרו לי לר' יהודה- יש לע', מה הי' ההיתר לעשות כן, הרי לה"ר הוא. וכ' העיון יעקב דאפשר משום דאתאמר באפי תלתא, אולם העיר דלפי מש"כ תוס' בעירובין דבדברי קנתור אית בי' משום לישנא בישא אפי' באפי תלתא, י"ל דבשלוחי דבי דינא לית בי' משום לה"ר כדאי' במו"ק (טז).**

(ו) **פורתא דגונדריתא הוא דקא עבידנא- הק' המהרי"ט, "וכי מפני שהוא דבר מועט יזלזל עצמו מפני שכר שכיר, ועוד, וכי לא היו עבדים ומשרתים". והוא ביאר דפורתא דגונדריתא היינו מעקה, שהי' מצות עשה, ואמרי' מצוה בו יותר מבשלוחו. וכ' המקנה שכן מצינו אצל משה רבנו שבנה מזבחות, והעיר על מה שלא הובא בפוסקים היתר זה, וצ"ע.**

(ז) **אינן משמתמשים באשה- פרש"י, שלא ילמדנה להיות רגילה בין האנשים. אולם הרמב"ם (אי"ב כ"א, ה', וכן הובא בשו"ע [אה"ע כ"א, ה']) פי' שהטעם הוא שלא יבא לידי הרהור. וביאר דשמוש האסורה כאן היינו רק רחיצת פניו ידיו ורגליו, והצעת המטה בפניו, ומזיגת הכוס, "שאינן עושה לאיש דברים אלו אלא אשתו בלבד" [ולכאור' לפי טעם רש"י אין חילוק בזה]. וע' בערוך השלחן (שם, ט')**

שכ' שכן הוא המנהג אצל אכסניא, שהאשה מוזגת הכוסות להאנשים, ואין לתמוה ע"ז, דאי"ז דרך שימוש התקרבות, אלא מפני הכנסת אורחים, וכו'. וע"ע בשלטי הגבורים

(א) **כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו... כאילו חרשו לכל העולם כולו וזרעו מלח- פי' המהרש"א, דפרי בטן כמו פרי האדמה, וכמו דמי שחרש האדמה וזרעו מלח, לא רק שאינו נהנה מזריעה זו, אלא שגם מכלה החרישה שאין דבר אחר יכול לצמוח, כן הדבר הזה, שאין לו הנאה מחרישה וזריעה, שאין הקב"ה שורה שכינתו אלא במיוחסות שבישראל. והמקנה פי' באו"א, ע"פ מה דאי' בפ' נח, דכת' והנני משחיתם את הארץ, שגם הארץ נשחת ג' טפחים, כשיעור עומק המחרישה בשביל שהשחיתו את דרכם, והיינו דקאמר כאילו חרשו וזרעו מלח, שהוא קלקול שיעור המחרישה שהוא ג' טפחים.**

(ב) **כל הנושא אשה לשום ממון הויין לו בנים שאינם מהוגנים- פרש"י דמיירי באשה פסולה לו, ומשמע דבאשה שאינה פסולה לו, אפי' אם נשא בשביל ממון, אי"ז נכלל במימרת הגמ' כאן. וכן מבואר ברמ"א (אה"ע ב', א') בשם הריב"ש, שכ' "כל הנושא אשה פסולה משום ממון הויין לו וכו', אבל בלאו הכי, שאינה פסולה עליו, אלא שנושאה משום ממון, מותר". אולם בהמשך דבריו, הביא הרמ"א מהארחות חיים דמי שמעגן כלתו בשביל הממון, מקרי נושא אשה משום ממון, ולכאור' מבואר דשייך מימרא זו אפי' אם אינה פסולה לו. וכ' החלקת מחוקק (א') דזהו רק היכא שמעגן כלתו, או מעגן עצמו להמתין מלישא אשה משום ממון, זה גורם להוליד בני זרים, אבל אם נושא אשה מותרת לו, ואינו מעגן או ממתין כלום, אלא דנושאה משום ממון, אי"ז נכלל בכוונת הרמ"א. אבל ע' בביאור הגר"א (שם, ו') שהביא דברי החלק"מ וחולק עליו, וס"ל דבאמת הא"ח חולק על הריב"ש, וס"ל דכל משום ממון הו"ל נושא אשה לשום ממון.**

(ג) **כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו, אליהו כופתו והקב"ה רוצעו- כ' התוס' הרא"ש דלמ"ד אליהו זה פנחס, ניחא שמתמנה ליפרע על עון זה, לפי שהי' רגיל לקנאות על**

המגונות, שהם אנשי ריב ומדון ועזי פנים, ופוסלין הבריות, ואינם מדברים בשבחים.

(ב) כל דאמר מדבית חשמונאי קאתינא עבדא

הוא- הק' המהרש"א (עב: ד"ה שמואל), הא שמואל עצמו ס"ל דהמפקיר עבדו יצא לחירות ואי"צ גט שחרור, וא"כ למה אמרי' דבית הורדוס היו עבדים, הרי כיון דנהרגו אדוניהם, ממילא אין רשות רבן עליהן, וממילא יצאו לשחרור, ואינם עבדים (שהרי אין ההפקר המעשה שחרור, אלא דכיון שאין רשות רבו עליו, ס"ל לשמואל דיצא לחרות ואי"צ גט שחרור). ותי' דכוונתו רק להכריז דאינם מבית חשמונאי, אלא מעבדים משוחררים הם. אבל עדיין ק', שהרי הכריז דעבד הוא, משמע לענין פסול עבד. ותי' בדוחק שהי' מחזיק עצמו לכהן, וא"כ שפיר הי' מכריז עליו לענין יוחסין שאינו כהן, אלא עבד משוחרר. וע"ע בריטב"א, שג"כ כ' דאינם עבדים ממש, שהרי נתיאשו מהם אדוניהם [וצע"ק למה הק' מיאוש ולא מהא דהרגום, וכק"י המהרש"א], אלא הכרזתו היתה דלאו כהן הוא אלא עבד כהן. והוסיף הריטב"א דזהו רק שמואל לשיטתו, אבל לא קיי"ל כוותי' בהא דהמפקיר עבדו וכו', וא"כ שפיר הכריז ר' יהודה דעבדים ממש היו, שהרי לא קבלו שטרות שחרור. וע"ע ברמב"ן שהביא עוד לתרץ דשמא לא נתיאשו הבעלים, שהיו סבורים שתבא השעה שיפלו וישתעבדו בהם עוד. ועוד תי' דשמא היו יורשיהם של הבית חשמונאים במדה"י שלא נתיאשו, ולא הי' ידוע להם, לפיכך פסלום עד שיהי' ידוע שנשתחררו.

(ג) כל הפסול פוסל... אימר דאמר שמואל

למיחש לי, וכו'- ע' בחזון איש (אה"ע א', י"ח) שהבין דבכה"ג בודקין אחריו, והעיר דהא אמרי' דמשפחה שנטמעה נטמעה, וא"כ למה בודקין, וכ' דבשביל שפוסל חשיב כערעור ידוע, וכיון דידוע הערעור בודקין.

(ד) אכרוז עלי' דעבדא הוא- העיר החזון איש

(אה"ע א', י"ח), הא אמרי' לקמן דמשפחה שנטמעה נטמעה, וא"כ למה הכריז עלי', וכן בכמה דוכתי בסוגיין מצינו דהכריז עלייהו. וכ' דעכצ"ל דלא נשתקעו פסוליהו עדיין.

(ל: בדפיו) שכ' "כ' סמ"ג בשם רי"ץ דמ"מ סמכ"י אהא דאמרי' בסוף קדושין, הכל לשם שמים מותר".

(ח) קול באשה ערוה- ולכאו' משמע מהגמ' כאן

דאף קול דבור ערוה הוא ואסור. וכ' הבית שמואל (כ"א, ד') "ודוקא קול ערוה אסור, אבל קול דיבור שלה מותר, ואין להק' מש"ס קידושין דף ע', דאי' שם קול ערוה אפי' בשאלת שלומים אסור, תי' הרשב"א קול דבור מה שהוא משיב על שאלת שלמה גרע טפ"י" [ולא ביאר מה נקרא "קול ערוה", ולכאו' כוונתו לקול שירה, וצ"ע].

(ט) אין שואלין בשלום אשה- ע' בט"ז (אה"ע

כ"א, א' ז') במהדורת פריעדמאן], שדן אם יכול לכתוב באגרת שלומים למי שהוא שם אשתו ג"כ, וכ' להתיר לכתוב בתחלת המכתב "ולאשתך", אבל נוהגין שלא לכתוב שמה. ולבסוף כ' "ונ"ל דכל זה הוא מצד שמראה אהבה בדרישת שלום, אבל אם יש צורך, כגון שלא היתה בקו הבריאה או כיוצא בזה, מותר לכתוב תודעני משלום אשתך". וע' בערוך השלחן (שם, ח'), שהביא דברי רש"י דטעם האיסור הוא שלא יהיו רגילין זה עם זה ויבואו לידי חיבה, וכ' "ולפ"ז, אין האיסור רק בשאלת שלום, שיש בזה קירוב דעת ואהבה, אבל לאמר לה צפרא טבא וכה"ג נראה דאין איסור".

(י) דעדיף מיני' עבדי לי- ק', איך מחמירין עליו

יותר מן הדין. וכ' התוס' הרא"ש, "ואע"פ שהחמיר עליו לשמותי, דחמיר טפי מנגידא ... משום דחוצפא יתירא חזא בי', שהי' מבזה גם ר' יהודה עצמו", וכזה כ' המהרש"א ג"כ.

(יא) כל הפסול פוסל- כ' השלטי גבורים (ל:

בדפיו) בשם הרמב"ם דאף דכל משפחות בחזקת כשרות הם, מ"מ כל הפוסל אחרים תמיד הו"ל סימן פסלות, ולכן יש לחוש ולהתרחק מזה. וכ' בשם הרי"ז, ד"לעולם ירדוף אדם אחר בני אדם שהם אוהבים השתיקה ובורחים מן התגרות ומן המחלוקות, ויתרחק אדם מן המשפחות

כספחת, אבל קטן י"ל דיהי' בקי במצוות ועושה מעשים טובים, וא"כ אינו קשה כספחת וממילא אינו חב לאחריני, ושפיר מהני שליחות.

(ט) אקרען כמה כתובות וכו'- כ' המהרש"א, "נראה דר"ל דהנשים שלהן היו ג"כ מאותה משפחה, דאל"כ הל"ל דכמה נשים נאסרו לבעליהן מאותה משפחה".

(טז) אי שתיקו שתיקו, ואי לא, מגלינא עלייכו הא דאמר שמואל, תרתי זרעייתא איכא בנהרדעא, חדא וכו'- ק', הרי כבר אמר שמוטיהן, ומהו "ואי לא, מגלינא וכו'". ותי' המהרש"א, א' ר' יהודה באמת לא אמר השמות, רק מסדרי התלמוד אמרו שמות המשפחות. ב' בשנות ר' יהודה כבר לא היו ידועים בשמות אלו, ואמר ר' יהודה דהי' יכול לגלות איזה משפחות היו.

(יז) אם ראית כהן בעזות מצח, אל תהרהר אחריו- ביאר המהרש"א, "דמתוך יחוסו וחשיבותו של כהן הוא עומד במריבה ואינו שותק, שלפי דעתו מתוך חשיבותו אין ראוי לעבור על מדותיו".

(יח) קשים גרים- הביא תוס' מי"מ, שהוא משום שכל ישראל ערבים זה בזה, וכ' תוס' דז"א, לפי שאין ערבות לגרים. וכן הוא שי' רש"י בנדה (יג:). אולם ע' בתוס' הרא"ש כאן שכ' דבאמת קבלו ערבות גם לגרים, ומה שלא הוזכר בגמ' סוטה מספרם של הגרים שהתערבו בשבילם, היינו רק משום שלא הי' ידוע מספר הגרים שהיו באותה שעה. וע' בפתיחה כוללת להפמ"ג (ב', ט"ז) שכ' דלפי רש"י ותוס', נמצא דאינם יכולים להוציא אחרים במה שהם כבר יצאו (ולא הביא דעה אחרת, ומשמע שכן נקט לדינא).

(יט) קשים גרים לישראל כספחת לעור- הק' השו"ת בית שערים (יו"ד ח"ב, סי' שנ"ט אות ב'), איך גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד בתורת זכיי' ושליחות, הרי קשים גרים לישראל כספחת, וא"כ הוי תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים, ול"מ שליחות לזכות לזה ולחוב לזה. ותי' דרש"י כאן ביאר הטעם דקשים כספחת לפי שאינן בקיין במצוות ומביאין פורעניות, ועוד שמלמדים את ישראל ממעשיהם, ולפ"ז י"ל דוקא בגדול שמתגייר דטעים טעמא דאיסורא קשה